

บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ

กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5

The Role of the Sangha in Developing the Quality of Life of the Community in Bang Sue District Bangkok with the 5 Precepts

พระมหาสมัค มหาวิโร¹, พระปริยัติวัชรกวี²

ปราณีต ม่วงนวล³, สุวรรณ ม่วงนวล⁴ และ จริยาภรณ์ เจริญชีพ⁵

^{1, 2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ^{3, 5} มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

**Phramaha Samak Mahaviro¹, Phrapariyattivajirakavi²,
Praneet Muangnual³, Suwan Muangnual⁴ and Jariyaporn Charoensheep⁵**

^{1, 2} Mahamakut Buddhist University ^{3, 5} BansomdejchaoprayaRajabhat University

⁴ Pensioner, NakhonPathom Technical College

Corresponding Author, E-mail: maitree99k@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ 1) ระดับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 2) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) ระดับคุณภาพชีวิต และ 4) เสนอแนวทางในการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ ด้วยศีล 5 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทำบุญที่วัดในเขตบางซื่อ ได้ตามวิธีของ Yamane จำนวน 399 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน กรรมการวัด และประชาชน จาก 5 วัด รวม 20 รูป/คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่า IOC = 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ค่าที ค่าเอฟ และ LSD

ผลการวิจัย พบว่า

1. การปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และศีลข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือศีลข้อ 3 ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
2. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมและรายด้าน พระสงฆ์มีบทบาทการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการศึกษา
3. คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคม

* วันที่รับบทความ : 30 ตุลาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 27 พฤศจิกายน 2567; วันตอบรับบทความ : 30 พฤศจิกายน 2567

4. แนวทางในการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ ด้วยศีล 5 คือ การปฏิบัติกิจวัตรของพระสงฆ์ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ: บทบาทของคณะสงฆ์; การพัฒนาคุณภาพชีวิต; ชุมชนเขตบางซื่อ; กรุงเทพมหานคร; ศีล 5

Abstract

This research aimed to analyze 1) the level of compliance with the Five Precepts, 2) the role of monks in developing quality of life, 3) the level of quality of life, and 4) to propose guidelines for the daily practices of the Sangha in developing the quality of life of the Bang Sue community with the Five Precepts. This research was a mixed-methods study. The sample consisted of 399 people living in the community who made merit at temples in the Bang Sue area using Yamane's method. The target group consisted of abbots, community leaders, temple committee members, and people from 5 temples, totaling 20 monks and laypeople. The research instruments were questionnaires and structured interviews with an IOC value of 0.96. The statistics used for data analysis were frequency, mean, and standard deviation, One-way ANOVA, t-test, F-test and LSD.

The findings revealed that:

1. Overall, compliance with the Five Precepts was at a high level, and the precept with the highest mean was precept 3, abstaining from having an affair with another person's wife, which was practiced at the highest level.

2. The role of monks in improving the quality of life as overall, monks have a very good role in practice, while by each aspect the highest means is religious education.

3. The overall quality of life among the population was deemed good, while the social aspect illustrated the highest average value.

4. The proposed guidelines for the daily life practices of the Sangha in developing the quality of life of the Bang Sue community through the 5 precepts approach, it showed that the daily practice of monks is at a very good level and as a good example.

Keywords: Role of the Sangha; Quality of life development; Bang Sue District Community; Bangkok; Five Precepts

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-13 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2567:1-2) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและทางด้านวัตถุ ยังส่งผลกระทบต่อในด้านลบ เพราะก่อให้เกิดปัญหาตามมา

อีกหลายประการ เช่น การทำร้ายกันจนถึงแก่ชีวิตการเบียดเบียนเอาไรต์เอาเปรียบกัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง การล่วงละเมิดทางเพศ การไม่มี ความซื่อสัตย์ต่อกัน การดื่มสุราและการเสพสิ่งเสพติด เป็นต้น ส่งผลให้ประเทศชาติเกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรม ผู้คนห่างเหินจากศาสนา ขาดการศึกษาและการอบรมที่ดีทางจิตใจ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดอ่อนของสังคมไทยที่ต้องรีบจัดให้หมดไป แต่สังคมไทย ยังมีจุดแข็ง คือ มีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นศาสนาประจำชาติวัดและชุมชนยังคงมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวันมาโดยตลอด ถือได้ว่าวัดและชุมชนต่างมีความผูกพันกันเป็นอย่างดี จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตวิญญาณ และส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้คนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ เกิดจนตาย ล้วนมีความผูกพันกับวัดและพระสงฆ์ ดังนั้น เมื่อจุดแข็งของสังคมไทย คือ วัด พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ เพราะสามารถติดต่อสื่อสารกับคนในสังคมได้ทุกระดับและสามารถสั่งสอนให้ทุกคนยึดมั่นในหลักธรรมอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของชุมชนและประเทศชาติ (พระปลัดสุเทพ สุเทโว, 2554 : 2-3)

การน้อมนำหลักศีล 5 ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี การละเว้นจากการฆ่าชีวิตสัตว์ ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี ละเว้นการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิสสา จารา เวรมณี ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี ละเว้นการพูดเท็จ และ ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมมฺชชปะมาทตถานา เวรมณี หมายถึง ละเว้นการดื่มสุราและของมึนเมา ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมเป็นเรื่องดี เพราะจะช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ เบบางลง หรืออาจขจัดปัญหาบางประการได้สำเร็จ ทั้งนี้สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญและอดีตผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ต้องการสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติเพื่อให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข และให้คนในชาติมีความสมัครสมานสามัคคี สมเด็จพระ มหาธีรราชเจ้า จึงได้จัดตั้งโครงการหมู่บ้านศีล 5 เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักศีล 5 มาประพฤติและปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ เป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการโดยกำหนดเป้าหมายทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ทั่วประเทศ พร้อมทั้งตั้งเป้าตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมภายใน 4 ปี (ปี 2557-2560) (พระมหาบุญเลิศ อินทปัญญา, 2560 : 438)

เขตบางซื่อเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ พบว่า เขตบางซื่อมีจุดเสี่ยงอันตรายกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น สะพานลอย ซอยเปลี่ยว บริเวณใต้สะพาน หมู่บ้าน อาคารร้าง ท่าเทียบเรือ และสถานที่รกร้าง ทำให้สำนักงานเขตบางซื่อต้องรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของประชาชน และดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ โดยการสำรวจพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงอันตราย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลดปัญหาการเกิดอาชญากรรม โดยออกตรวจพื้นที่และดูแลความปลอดภัยบริเวณจุดเสี่ยง จำนวน 14 จุด นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้าน

สิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องความปลอดภัย ปัญหาเรื่องสุขภาพของคนในชุมชน ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย ฯลฯ ทั้งนี้ ปัญหาใหญ่ที่สุด คือ ปัญหายาเสพติด (มติชนออนไลน์, 2566)

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องความปลอดภัย ปัญหาเรื่องสุขภาพและปัญหายาเสพติดในชุมชน ล้วนเป็นปัญหาด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม อาจลดลงได้หากวัดและพระสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยการน้อมนำหลักศีล 5 ไปสู่ชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และเพราะพระสงฆ์กับชุมชนมีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานราชการ ทั้งนี้วัดและพระสงฆ์ยังสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานราชการได้ดีอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5 จะได้นำเสนอข้อมูลประชาชนในชุมชนเขตบางซื่อ ที่น้อมนำหลักศีล 5 ที่มีส่วนร่วมและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต จะเกิดความสงบสุข สมัยครสมานสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็ง ประเทศชาติมั่นคงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเสนอแนวทางในการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5

ระเบียบวิธีวิจัย

บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธี 5 เป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้วัดหรือมาทำบุญที่วัดแขวงบางซื่อ มีจำนวน 77,829 คน ประกอบด้วย 5 วัด ได้แก่ วัดบางโพธิ์อมมาวาส วัดประดู่ธรรมมาธิปไตย วัดเวตวันธรรมมาวาส วัดสร้อยทอง และวัดมัสถัมตาคาราม และวัดแขวงวงศ์สว่าง จำนวน 41,912 คน ประกอบด้วย 3 วัด ได้แก่ วัดทองสุทธาราม วัดเลียบราษฎร์บำรุง และวัดประชาศัทธธธรรม รวมทั้งสิ้น 119,741 คน (สำนักงานเขต บางซื่อ, 2566 : 7)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้วัดหรือมาทำบุญที่วัดแขวงบางซื่อ และ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของ Yamane (1973 : 725-727) ยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 399 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่ยอมรับได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหาแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

2.2 ทาคุณภาพเครื่องมือและปรับปรุงและแก้ไข นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน คือ (1) พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโญ, ศ. ดร. ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการวิจัย (2) พระเมธาวิญญูรส, รศ. ดร. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักศีล 5 (3) รศ.ดร. วิเชียร อินทรสมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย และนำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) ได้ค่าทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

2.3 ขอรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย และรับรองจริยธรรมการวิจัยฯ จาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และได้รับรองตามเอกสารรับรองผล การพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน ที่ จว. 0037/2567 ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2567

2.4 นำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ประชาชนที่อาศัยในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มา วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ .966

2.5 แบบสอบถามในการวิจัย มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เป็นคำถาม แบบปลายปิด (Closed-ended Questions) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ประชาชนมีการนำหลักศีล 5 มาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1) ละเว้นการฆ่า สัตว์ 2) ละเว้นการลักทรัพย์ 3) ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น 4) ละเว้นการพูดเท็จ และ 5) ละเว้นการดื่มสุราและ ของมีนเมา และตอนที่ 3 บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตบางซื่อ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตอนที่ 2 และ 3 เป็นคำถาม แบบปลายปิด (Closed-ended Questions) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์ 5 ระดับ (Best and Kahn, 1989 : 225-230) ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด	4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง	2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด	

ตอนที่ 4 ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้จากการสำรวจตนเองและประเมินเหตุการณ์หรือ ความรู้สึกต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตประจำวัน ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านสังคม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Questions) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ของ Best and Kahn เช่นเดียวกับตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ หรือรู้สึกพอใจมากที่สุด
4 หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อย ๆ หรือรู้สึกพอใจมาก
3 หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง หรือรู้สึกพอใจปานกลาง
2 หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นบางครั้ง หรือรู้สึกพอใจน้อย
1 หมายถึง ไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย หรือรู้สึกพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ แนวทางที่ทำให้ประชาชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยคณะสงฆ์ควรมีการปฏิบัติกิจกรรมของสงฆ์อย่างไร เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ คณะผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถึง เจ้าคณะเขตบางซื่อ และผู้อำนวยการเขตบางซื่อ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากเป็นประชาชนกลุ่ม ตัวอย่าง และนำสอบถามแจกประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ และเก็บแบบสอบถามกลับมาได้ครบจำนวน 399 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลในการวิจัย คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทาง สังคมศาสตร์สำหรับการคำนวณและแปลผล ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การแปลผลข้อมูล การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลข้อมูล ดังนี้ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 โดยใช้เกณฑ์วิเคราะห์ของเบสท์ (Best and Kahn, 1989 : 225-230) มีเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้จากการสำรวจตนเองและประเมินเหตุการณ์หรือ ความรู้สึกต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตประจำวัน มีเกณฑ์การแปลผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย 3 ระดับ ดังนี้

3.67-5.00 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

2.34-3.66 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ

1.00-2.33 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี

4.3 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย คือ ประชาชน ในชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ ประกอบด้วย 1) ค่าสถิติ Independent-test เพื่อทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของประชากร 2 กลุ่ม 2) ค่าสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ใน

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ซึ่งหากทดสอบสมมติฐานแล้วพบว่าตัวแปรมีความแตกต่างกัน จะใช้สถิติวิเคราะห์การเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นรายบุคคล (Individual Interview) เพื่อรับข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ตรงจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประชาชนในการนำหลักศีล 5 มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพไม่ว่าเป็นข้อมูลด้านข้อเท็จจริง ข้อมูลความคิดเห็น และเจตคติของผู้ให้ข้อมูล จะทำให้ได้ข้อมูลแวดล้อมที่สมบูรณ์โดยรอบ การวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะเป็นแนวทางสำหรับคณะสงฆ์นำไปปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพตามหลักศีล 5 การวิจัยนี้ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัด ได้แก่ เจ้าอาวาส 1 รูป ผู้นำชุมชน 1 คน กรรมการวัด 1 คน และประชาชน 1 คน รวม 4 รูป/คน รวมทั้งหมด 5 วัด จำนวน 20 รูป/คน ประกอบด้วย 1) แขวงบางซื่อ 3 วัด ได้แก่ วัดประตู่ธรรมาธิปไตย วัดเวตวันธรรมาวาส และวัดสร้อยทองพระอารามหลวง 2) แขวงวงศ์สว่าง 2 วัด ได้แก่ วัดเลียบราษฎร์บำรุง และวัดประชาศรัทธาธรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตอนที่ 2 ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติธรรมวัตรของคณะสงฆ์โดยใช้หลักศีล 5 ซึ่งทำให้ประชาชนมีคุณภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 คณะผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พร้อมแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ถึงเจ้าคณะเขต ผู้นำชุมชนเพื่อขอความอนุเคราะห์ขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายถึงเจ้าอาวาส และผู้นำชุมชน และขอความอนุเคราะห์นัดหมายขอเข้าสัมภาษณ์

3.2 คณะผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแขวงบางชื่อ 3 วัดและแขวงวงศ์สว่าง 2 วัด รวม 5 วัด ประกอบด้วยเจ้าอาวาส กรรมการวัด กรรมการชุมชน และประชาชน รวมทั้งหมด 20 รูป/คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปที่ละเอียดครบถ้วนต่อบทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางชื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5

5. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าหรือไตรมิติ (Triangulation) เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ แม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล จึงได้กำหนดการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Denzin, 1970 : 36) ดังนี้

5.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่า ได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

5.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลที่ต่างคนกัน ว่าได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มามีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นมีความถูกต้อง

5.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เน้นการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ดูข้อมูลที่ได้นั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ก็ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้น มีความถูกต้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาหลักธรรมคำสอน ศีล 5 ของพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี 2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี 3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิสสา จารา เวรมณี 4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี และ 5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมมชปะมาทัตถานา เวรมณี รวมถึงแนวคิดและข้อกำหนดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ (คณะสงฆ์เขตบางชื่อ, 2566 : (5)) ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พร้อมทั้งหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2543 : 238) ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านสังคม รวมถึงเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI, สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2566 : 1-7) นำมาบูรณาการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผลข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพ และมีรายได้ต่อเดือนจากการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2. การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในชุมชน

สรุปผลข้อมูลการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

2.1 โดยภาพรวม การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาศีลทั้ง 5 ข้อ พบว่า ศีลข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา คือศีลข้อ 3 ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น และศีลข้อ 2 ละเว้นการลักทรัพย์ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และลำดับที่ ในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและศีลรายข้อ

ศีลข้อ	การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
1	ละเว้นการฆ่าสัตว์	4.20	.794	มาก	5
2	ละเว้นการลักทรัพย์	4.55	.714	มากที่สุด	2
3	ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น	4.66	.784	มากที่สุด	1
4	ละเว้นการพูดเท็จ	4.42	.726	มาก	4
5	ละเว้นการดื่มสุราและของมึนเมา	4.44	.859	มาก	3
	ภาพรวม	4.45	.628	มาก	

2.2 ข้อมูลเป็นรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปฏิบัติ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับที่ 1-2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ไม่ไปมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับสามี/ภรรยาคนอื่น และ 2) ละเว้นการประทุษร้ายหรือใส่ร้ายต่อสามี/ภรรยาคนอื่น

3. บทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

สรุปผลข้อมูลบทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน คือการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีดังนี้

3.1 โดยภาพรวม การปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ต่อประชาชน 1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์มีผลต่อคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมและทั้ง 6 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา คือด้านการศาสนศึกษาและด้านการสาธารณูปการตามลำดับ ดังตารางที่ 2 และ 2) กลุ่มเป้าหมาย พบว่า ทั้ง 6 ด้าน คณะสงฆ์มีการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติกิจของสงฆ์ตามรูปแบบพระธรรมวินัยการปกครองคณะสงฆ์ตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และลำดับที่ของบทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ต่อประชาชน	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับที่
1	ด้านการปกครอง	4.23	.853	มาก	3
2	ด้านการศาสนศึกษา	4.32	.774	มาก	1
3	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.12	.863	มาก	6
4	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.20	.804	มาก	5
5	ด้านการสาธารณูปการ	4.27	.839	มาก	2
6	ด้านการสาธารณสงเคราะห์	4.22	.828	มาก	4
ภาพรวม		4.23	.723	มาก	

3.2 ข้อมูลเป็นรายข้อ

1) ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับที่ 1-2 คือ 1.1) ให้การศึกษาเรื่องหลักธรรมะกับเยาวชนและประชาชนที่สนใจในโอกาสวันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และ 1.2) มีการบูรณะซ่อมแซมเสนาสนะภายในวัดให้มั่นคงแข็งแรงและมีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2) ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทั้ง 6 ด้าน สำหรับการแสดงความคิดเห็นที่มีความถี่ซ้ำกัน เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา และด้านการศึกษาสงเคราะห์

4. คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

สรุปผลข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีข้อคำถามที่ได้จากการสำรวจตนเองและประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ ว่ามีความรู้สึกหรือมีความพอใจระดับใด มีดังนี้

4.1 สรุปผลข้อมูลคุณภาพชีวิตโดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี คือด้านสังคมและด้านจิตใจ ตามลำดับ สำหรับด้านร่างกายมีระดับคุณภาพชีวิตกลาง ๆ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับคุณภาพชีวิต และลำดับที่ตามความรู้สึกหรือมีความพอใจของประชาชน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประเมินเหตุการณ์ ความรู้สึกหรือมีความพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับ คุณภาพชีวิต	ลำดับ ที่
1	ด้านร่างกาย	3.52	.589	กลาง ๆ	3
2	ด้านจิตใจ	3.92	.617	ที่ดี	2
3	ด้านสังคม	4.23	.670	ที่ดี	1
	ภาพรวม	3.89	.500	ที่ดี	

4.2 สรุปผลข้อมูลคุณภาพชีวิตเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับที่ 1-2 มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี คือ 1) ท่านพอใจตนเองที่ได้ผูกมิตรและการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และ 2) ท่านมีความมั่นใจตนเองในการแสดงออกของบุคลิกภาพตามเพศ (ชาย/หญิง) ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและรองลงมา มีระดับคุณภาพชีวิตกลาง ๆ คือ 1) การมีอาการเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว มีผลให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการในชีวิตประจำวัน และ 2) ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะสามารถทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน ตามลำดับ

5. แนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมของคณะสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

5.1 กลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระเกี่ยวกับบทบาทการปฏิบัติกิจกรรมของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5 จำแนกมี 59 รายการ รวม 183 ความถี่ พบว่า มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะข้อที่มีความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) คณะสงฆ์จัดกิจกรรม

ทุกอย่างปฏิบัติดีแล้ว 2) การปฏิบัติกิจของสงฆ์ควรมีการประชาสัมพันธ์ในชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง และ 3) การปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับ

5.2 กลุ่มเป้าหมายให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ใกล้เคียงกันได้เรียงจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการปกครอง (1) ขอให้วัดเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดมากขึ้น และ (2) วัดควรมีบอร์ดแสดงชื่อพระที่ต้องออกไปปฏิบัติตามกัมมัฏฐาน ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่อย่างชัดเจน และ 2) ด้านการศาสนศึกษา (1) วัดควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง เพื่อเชิญชวนญาติโยมนำบุตรหลานมาบวชเณรภาคฤดูร้อนที่วัด และ (2) วัดควรมีโครงการจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ

6. ผลการตรวจสอบสมมติฐาน

สรุปผลการใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประชาชนในชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน 4 ปัจจัย คือ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5พบ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ 1) การปฏิบัติกิจวัตรของพระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดี มีการจัดกิจกรรมทุกอย่างปฏิบัติดีแล้ว และควรมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อหลากหลายช่องทางให้ชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเชิญชวนญาติโยมนำบุตรหลานมาบวชเณรภาคฤดูร้อน 2) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดมากขึ้น และ 3) พระผู้ปกครองควรกำกับดูแลและกำชับให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติกิจของสงฆ์ การสวดมนต์ไหว้พระ การลงอุโบสถ การลงศาลาอย่างสม่ำเสมอ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางในการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน
ที่มา : พระมหาสมัคร มหาวิโร, พระปริยัติวัชรกวี, ปราณีต ม่วงนวล, สุวรรณ ม่วงนวล
และจริยาภรณ์ เจริญชีพ (2567 : 78)

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มาเผยแพร่แก่พุทธศาสนิกชนและผู้สนใจใฝ่ในธรรม โดยเฉพาะศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทและไม่เบียดเบียนกัน ด้วยการปฏิบัติกิจวัตรของพระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชน ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด ชุมชนเข้มแข็ง และวัดโดยคณะสงฆ์ปฏิบัติกิจของสงฆ์ เผยแผ่ธรรมะอย่างต่อเนื่องทั่วถึง สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาศีลทั้ง 5 ข้อ พบว่า ศีลข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา คือศีลข้อ 3 ละเว้นการผิดลูกเมียผู้อื่น และศีลข้อ 2 ละเว้นการลักทรัพย์ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม ฟังธรรมะจากพระสงฆ์ มีความเลื่อมใสศรัทธาคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา จึงน้อมนำหลักศีล 5 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ดังที่ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลอาจารย์ (ช่วง วรปุลญฺ) อดีตเจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ อดีตประธานอำนวยการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีคำริ

ที่จะเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ เพื่อให้เกิดความสงบ สันติสุข สามัคคีกลมเกลียว และเจตนาธรรมของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (พระมหาบุญเลิศ อินทปัญญา, 2560 : 438) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับที่ 1-3 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือข้อที่ 7 ไม่ไปมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับสามี/ภรรยาคนอื่น ข้อที่ 9 ละเว้นการประทุษร้ายหรือใส่ร้ายต่อสามี/ภรรยาคนอื่น และข้อที่ 8 หลีกเลี่ยงการเดินทางไปไหนมาไหนกับสามี/ภรรยาคนอื่นสองต่อสองตามลำดับ สอดคล้องกับ พระเมธาวิเชียรสร พนมมหาวิโรจน์ คุตตวิโร และสาลินี รักกตัญญู (2563 : 92-93) ทำการวิจัยพุทธศาสนศึกษาเพื่อการสร้างสังคมสันติสุข พบว่าการปฏิบัติตามศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมมีวิถีชีวิตที่เป็นไปเพื่อการสร้างสังคมสันติสุขได้

2. บทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน บทบาทและการปฏิบัติกิจวัตรของคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติกิจของสงฆ์เป็นประจำทุกวัน ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมชุมชนส่งผลให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธา ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ พระเทพปริยัติสุธี และพระราชญาณวิสิฐ (2549 : 17, 2540 : 87, 2548 : 87) อธิบายไว้ว่า พระพุทธเจ้าไม่ทรงใช้วิธีเผด็จการ แต่ทรงใช้วิธีการแบบธรรมาธิปไตยทรงจำแนกแรงจูงใจในการทำความดี ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณีต ม่วงนวล (2559 : 93) ได้วิจัยด้านการเผยแผ่ธรรมะตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา (พุทธวจนะ) จากการวิเคราะห์พุทธวจนะในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ พบว่าเป็นวรรณคดีที่นิยมอย่างกว้างจากนานาประเทศ ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ เยอรมัน เดนมาร์ก รัสเซีย เพราะมีเนื้อหาสาระสอดคล้องหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นสัจจะ โดยเน้นย้ำการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลในธรรมมีศีล 5 เป็นหลักในการดำเนินชีวิต จะเป็นสุขทั้งตนเองและบุคคลรอบข้าง

3. คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี คือด้านสังคมและด้านจิตใจ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับที่ 1-3 มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี คือข้อที่ 11 ท่านพอใจตนเองที่ได้ผูกมิตรและการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ข้อที่ 15 ท่านมีความมั่นใจตนเองในการแสดงออกของบุคลิกภาพตามเพศในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และข้อที่ 6 ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจกับชีวิตของตนเอง ตามลำดับ อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนส่วนมากเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศีล 5 ในชีวิตประจำวันตามสัมมาอาชีวะ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตเป็นสุขและสังคมชุมชนเป็นปกติสุข ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2543 : 238) อธิบายถึงการพัฒนาฝึกตนตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทมีความมุ่งหมายให้ผู้

ฝึกฝนพัฒนาได้รับประโยชน์สุขตั้งแต่ขั้นต้นในการลงมือปฏิบัติ คือ การสำรวมกายรู้จักปฏิบัติตนที่ดีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกและการสำรวมใจ ขณะที่ Maslow และ McCall (1970 : 32, 1975: 229) ได้อธิบายทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ชั้น คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ความมั่นคงปลอดภัย 3) ในการผูกพันของสังคม 4) การยกย่อง 5) ความสำเร็จในชีวิต และสอดคล้องกับ Xueqing Li and Praneet Muangnual (2023, ออนไลน์) ได้ศึกษาความสุขในอาชีพของครูอนุบาล เมืองเว่ยฟาง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหลัก ได้แก่ ความต้องการทางสรีรวิทยาขั้นพื้นฐาน ด้านความปลอดภัย การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความต้องการในการเคารพ และความต้องการในการตระหนักรู้ในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยศีล 5 ในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร

1.2 ควรทำการวิจัยศึกษารูปแบบหรือแนวทางของบทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยศีล 5 ในพื้นที่แต่ละภูมิภาค

1.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการบทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้วยศีล 5 ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อความปกติสุขอย่างยั่งยืนของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการสนับสนุนเงินงบประมาณแก่วัดในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ศาลาธรรม เป็นต้น

2.2 วัดและภาครัฐควรสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งการสงเคราะห์โดยธรรมและการสงเคราะห์โดยสิ่งของ

2.3 ภาครัฐควรสนับสนุนให้วัดมีโครงการจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 เจ้าคณะปกครองควรพิจารณาการขอตำแหน่งทางคณะสงฆ์จากความสามารถและภาระงานในแต่ละวัด

3.2 วัดควรมีโครงการจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ

3.3 วัดควรมีแผนภูมิแสดงหน้าที่ของพระสงฆ์ที่รับผิดชอบงานแต่ละงานของวัด

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์เขตบางซื่อ. (2566). คำกล่าวถวายรายงาน การตรวจการคณะสงฆ์เขตบางซื่อ ประจำปีพุทธศักราช 2566. รายงานการตรวจการคณะสงฆ์เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. นำเสนอพระธรรมวชิรมณี วิ. กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร. เอกสารอัดสำเนา.
- ปราณีต ม่วงนวล. (2559). การวิเคราะห์พุทธวจนะในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 7 (2), 86-98.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระปลัดสุเทพ สุเทโว (ทองแคล้ว). (2554). บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำในตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ. (2560). หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6 (2) (ฉบับพิเศษ), 435-448.
- พระมหาสมัคร มหาวิโร, พระปริยัติวชิรภิกขุ, ปราณีต ม่วงนวล, สุวรรณ ม่วงนวล และจริยาภรณ์ เจริญชีพ. (2567). บทบาทของคณะสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ด้วยศีล 5. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ได้รับทุนอุดหนุนจากวัดบางโพธิ์มาวาสและบริษัทภูมิธรรมา จำกัด.
- พระเมธาวิญญูรส พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร และสาลินี รักกตัญญู. (2563). พุทธศาสนศึกษาเพื่อการสร้างสังคมสันติสุข. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548). การบริหารวัด. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- มติชนออนไลน์. (2566). ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ : ปัญหาอาชญากรรมที่มีความผิดอาญาในพื้นที่เขตบางซื่อ-ดุสิต. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ สืบค้น 5 ตุลาคม 2566. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_4238418.

- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, วิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ และราณี พรมานะจรัสกุล. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุด 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด*. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานเขตบางซื่อ. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปี 2565 สำนักงานเขตบางซื่อ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตบางซื่อ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี. (2567). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>*.
- Best, J.W., & Kahn, J.V. (1989). *Research in Education*. (16th ed.)Newdelli: Prentice-hall.
- Cronbach Lee J. (1970). *Essential of Phychological Testing*. New york: Harper & Row.
- Denzin, Norman K. (1970). *The Research Act in Sociology : A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. Butterworth's (London), England.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
- McCall, S. (1975). Quality of life. *Social Indicators Research*, 2: 229-48.
- Xueqing Li and Praneet Muangnual. (2023). Factors Influencing the Happiness of Preschool Teachers in Weifang City. Proceedings of the 2023 8th International Conference on Modern Management and Education Technology (MMET 2023). Atlantis Press. Online. 1st February 2024. From: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/mmet-23/125994608> DOI 10.2991/978-2-38476-146-3_64.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.